

Stanislav Klíma:

NOVÁ ORGANISACE ZEMĚDĚLSTVÍ.

Snahy o zlepšení zemědělské výroby a o zvýšení úrovně zemědělského stavu od roku 1933 nastoupily v Německé Říši nové cesty. Zemědělství v nejširším slova smyslu, tudíž se všemi přílehlými obory, bylo nově organizováno v t. zv. Říšském vyživovacím stavu (Reichsnährstand). Tato organizace byla normována četnými zákony a nařízeními, z nichž nejdůležitějšími jsou zákon ze dne 15. července 1933, RGBl. I, S. 495 (Gesetz über die Zuständigkeit des Reichs für die Regelung des ständischen Aufbaus der Landwirtschaft) a ze dne 13. září 1933, RGBl. I, S. 626 (Gesetz über den vorläufigen Aufbau des Reichsnährstandes und Masznahmen zur Markt- und Preisregelung für landwirtschaftliche Erzeugnisse). Německé zemědělství, roztržštěné dříve v celou řadu spolků a organizací, bylo sjednoceno v jedinou a jednotnou říšskou organizaci. V čele této nové organizace jest říšský vedoucí sedláků (Reichsbauernführer). Jeho zástupcem jest Reichsobmann des Reichsnährstandes. Říšský vedoucí sedláků jest jediným zákonným zástupcem říšského vyživovacího stavu. Jemu k ruce jest úřednický aparát (Staabsamt a Verwaltungsamt), pověřený obstaráváním agendy správní a poradní sbory Reichsbauernrat a Reichsbauerntag. Rozčlenění na zemské, okresní a místní jednotky umožňuje dokonale zvládnutí stavovských úkolů.

Zvýšené požadavky kladené na výkonnost našeho zemědělství v Čechách a na Moravě vyvolaly nutnost organického přizpůsobení se říšskému vzoru. Nová organizace má stejné cíle, jaké si vytknul říšský vyživovací stav (Reichsnährstand), totiž vytvoření předpokladů vítězství výrobní bitvy, zvýšením zemědělské produkce zajistiti národní výživu a zabezpečiti zemědělce tak, aby se mohl klidně věnovati své práci. Heslem jest tudíž zlepšiti a usnadniti rolníkovu práci.

Nová stavovská organizace byla utvořena vládním nařízením ze dne 22. srpna 1942, č. 294 Sb. pod názvem »Svaz zemědělství a lesnictví pro Čechy a Moravu« (dále zvaný »Svaz«). Zemědělství vřazuje se tím do nové organizace národohospodářského života Protektorátu jako jednotně uspořádaný celek na místě celé řady dosud působících organizací a zařízení.

Členství.

Okruh osob, které jsou členy Svazu, jest uveden ve svrchu zmíněném vládním nařízení a v prováděcí vyhlášce ministra zemědělství a lesnictví ze dne 5. listopadu 1942, č. 375 Sb. Personální podklad Svazu jest užší, než jak jest tomu podle říšských zákonů o Reichsnährstandu. Členy říšského vyživovacího stavu (Reichsnährstand) jsou všechny osoby činné v zemědělství, jakož i osoby jsoucí v bezprostředním vztahu k zemědělství jako všechny osoby zaměstnané v zemědělství, členové rodin zemědělců, dřívější vlastníci a uživatelé zemědělských nemovitostí, zemědělské družstevní svazy a společenstva, obchodníci zemědělskými plodinami a zpracovatelé těchto plodin, rovněž zařízení přičleněná říšskému vyživovacímu stavu a svazy vytvořené k řízení výroby a cen zemědělských výrobků.

Členství Svazu zahrnuje sice též celou zemědělskou pospolitosť v Čechách a na Moravě, spjatou prací a osudy s půdou, avšak proti říšskoněmeckému rámci jsou v jednotlivostech důležité odchylky.

Ve Svazu není zahrnut obchod zemědělskými plodinami, resp. produkty rostlinné a živočišné výroby vůbec. Poměry zemědělských trhů jsou řízeny trhovými svazy podle zvláštních předpisů. Zemědělské družstevnictví bylo

také upraveno odlišnými předpisy (vládním nařízením ze dne 3. července 1942, č. 242 Sb. o svazech výdělkových a hospodářských společenstev a vyhláškou ministra zemědělství a lesnictví ze dne 9. září 1942, Úřední list č. 214/1942 o zřízení ústředního svazu zemědělských družstev pro Čechy a Moravu). S těmito svazy bude nutná co nejužší spolupráce. Rovněž nejsou sem pojaty organizace sdružené ve svazech utvořených podle vládních nařízení ze dne 23. června 1939, č. 168 Sb., ze dne 13. března 1941, č. 113 a 114 Sb. a ze dne 15. května 1941, č. 185 Sb. Totéž platí o oborech výroby soustředěných ve Svazu průmyslu.

Členy jsou především ty osoby (fysické i právnické) a zařízení, které slouží zemědělství a lesnictví. Pojem zemědělství ve smyslu tohoto nařízení jest značně široký a přibližuje se rozsahem definici přijaté svého času Českou zemědělskou akademií. Rozumí se jím všechna rostlinná produkce, na př. zahradnictví, vinařství a pod., z živočišné produkce patří sem též rybářství a včelařství. Jest sporno, jsou-li též podnikatelé různých druhů výroby živočišné členy Svazu, na př. majitelé koňských stájí, slepičích farem a pěstitelé jiných druhů užitkových zvířat.

Podrobný výpočet osob, které jsou členy Svazu, obsahuje vyhláška č. 375/42 Sb. Členy jsou:

1. Vlastníci, držitelé, pachtýři a jiní uživatelé rolí, luk a pastvin, pokud výměra těchto nemovitostí činí $\frac{1}{4}$ ha nebo více.

2. Bez zřetele na výměru pozemků všichni vlastníci, držitelé, pachtýři a jiní uživatelé půdy použité k výrobě ovoce, zeleniny, vinných hroznů, ovocných a okrasných stromů, květin, okrasných a léčivých rostlin, tabáku, květinových a zeleninových semen. Vlastníci, držitelé, pachtýři a jiní uživatelé domovních zahrad a zahrádek v zahrádkových koloniích jsou jen tehdy členy Svazu, používají-li zahrádek k výdělečným účelům, na př. hokynář, pěstuje-li v zahrádce plodiny k prodeji ve svém závodu.

3. Vlastníci, držitelé a jiní uživatelé lesů ve výměře 1 ha a více. Vlastníci, držitelé atd. menších lesních ploch nejsou tudíž členy Svazu.

4. Vlastníci, držitelé, pachtýři a jiní uživatelé rybníků bez ohledu na výměru.

5. Včelaři, provozující včelařství jako své hlavní povolání, bez ohledu provozují-li je na pozemcích vlastních nebo cizích (propachtovaných, v užívání daných nebo z jiného právního titulu přenechaných).

6. Rodinní příslušníci osob uvedených pod 1. a 2., t. j. vlastníků, držitelů a jiných uživatelů rolí, luk a pastvin ve výměře $\frac{1}{4}$ ha a více, půdy použité k výrobě ovoce, zeleniny, vinných hroznů, okrasných a okrasných stromů, květin, okrasných a léčivých rostlin, tabáku, květinových a zeleninových semen bez zřetele na jejich výměru, jakož i vlastníci domovních zahrádek a zahrádek v zahrádkových koloniích, slouží-li výdělku, avšak jen tehdy, je-li činnost těchto rodinných příslušníků v rodinném podniku jejich hlavním povoláním.

7. Osoby mající rybářský lístek nebo průkaz ve smyslu § 5, odst. 1 a 3 vládního nařízení ze dne 23. října 1941, č. 5 Sb. z r. 1942 o částečné úpravě rybářství.

8. Vnucení správci podniků uvedených v odst. 1 až 5, pokud byli ustanoveni podle vládního nařízení ze dne 21. března 1939, č. 87 Sb. o správě hospodářských podniků a o dozoru nad nimi.

9. Odpovědní vedoucí samostatných zemědělských a lesnických podniků, uvedených v odst. 1 až 5 a osoby pověřené vrchním vedením několika takových podniků.

10. Zemědělské a lesnické organizace a zařízení přičleněné ke Svazu.

Tento výpočet zdá se taxativní, ač v nařízení není to výslovně uvedeno. Úmyslem zákonodárcovým bylo rozsah členství podle vzoru říšského zákonodárství stanovit co nejšíře. Bude věcí praxe, aby upravila podrobnosti tam, kde povinnost k členství by byla sporná. Ministr zemědělství má možnost, aby nařizovací cestou takovéto sporné případy upravil tím způsobem, že může v rámci organizace Svazu určité skupiny do Svazu pojmouti a jiné opět členství zprostiti.

Z členství Svazu jsou vyňati:

- a) vlastníci, držitelé, pachtýři a jiní uživatelé domovních zahrad a zahrádek v zahrádkových koloniích, které nejsou používány k výdělečným účelům;
- b) Protektorát Čechy a Morava a svazky územní samosprávy;
- c) zaměstnanci Protektorátu Čechy a Morava a svazků územní samosprávy jako takoví, t. j. nejsou-li z jiného titulu členy Svazu;
- d) osoby zaměstnané v generálním ředitelství zemědělských a průmyslových závodů a generálním ředitelství lesů.

Podmínkou členství není vždy vlastnictví nebo jiný bezprostřední právní vztah k půdě. Členy jsou též určité osoby, které se zúčastní zemědělské výroby i když nejsou v žádném právním vztahu k půdě, na př. selská mládež pracující na otcovských statcích, držitelé rybářských lístků atd.

V právním i faktickém vztahu k půdě jsou členové Svazu uvedeni pod 1., 2., 3. a 4., pokud sami na půdě hospodaří nebo hospodářství jest pod jejich vedením, na př. vlastníci propachtovaných pozemků; pouze ve vztahu faktickým jsou osoby zaměstnané v zemědělských nebo jiných podnicích svých příbuzných, ponejvíce děti zemědělců pracující na otcovských statcích. Jiní členové jsou jen v nepřímém vztahu k půdě, na př. osoby provozující včelařství na pozemcích třetí osobou k tomu propůjčených, nebo nejsou v žádném vztahu k půdě jako majitelé rybářských lístků.

Členství ve Svazu nenabývá se teprve přihláškou a přijetím této přihlášky orgánem Svazu, jinými slovy členství není odvislé od volného rozhodnutí, nýbrž každý, u něhož jsou splněny podmínky členství, jest podle zákona členem Svazu. Jde tudíž o členství nucené, zakládající se na samém předpisu zákona. Zdali budou z této zásady připuštěny výjimky, jest odvislé od prováděcích předpisů, které teprve budou vydány.

Svaz může ukládati svým členům povinnosti za účelem provedení veřejnoprávních úkolů, t. j. ku zvýšení zemědělské produkce, k zlepšení sociálních, osvětových a hospodářských poměrů venkova, ukládá příspěvky členské a vykonává i pravomoc trestní. Vzájemné vztahy mezi Svazem a jeho členy, práva i povinnosti těchto členů, dále otázku možnosti členů dobrovolných, upraví stanovy.

Právní povaha a vnitřní organizace Svazu.

Svaz je samosprávná korporace veřejného práva. Má tudíž samostatnou právní subjektivitu, třebaže podléhá dozoru protektorátní správy, zejména ministra zemědělství a lesnictví. Tato právní povaha má důležité důsledky na poli majetkoprávním. Svaz jest subjektem soukromých práv a závazků, na př. může býti vlastníkem nemovitostí, kontrahovati zápůjčky, ustanovovati zaměstnance v soukromoprávním poměru atd. Podmětem práv a závazků jest Svaz jako jediná právnická osobnost, nikoliv jeho složky, svazy zemské, okresní a místní spolky. Vůči soudům a úřadům bude tudíž vždy vystupovati pouze Svaz zastoupený předsedou, pokud právo zástupčí nebude plnou mocí přeneseno na orgány jeho složek.

Omezen jest ve způsobilosti k nabývání práv toliko předpisy o dohledu orgánů protektorátní správy, na př. nabývati, zcizovati a zatěžovati nemovitosti, jakož i uzavírati zápůjčky smí pouze po předchozím svolení ministra zemědělství a lesnictví daném v dohodě s ministrem financí.

Podle výslovného zákonného předpisu nabytí, resp. nabude Svaz jmění zrušených zemědělských rad a spolků, které byly nebo budou do Svazu včleněny nebo zrušeny, pokud nebylo jměním jinak naloženo.

Vnitřní organizace Svazu je důsledně provedena až do obcí, což jest důležité pro plnění jeho úkolů. Nabývá tím možnosti bezprostředního styku se zemědělským lidem, může býti jeho podpůrcem a rádcem právě tak dobře, jako jeho mluvčím a ochráncem. Organické rozčlenění Svazu odpovídá správnímu rozčlenění Čech a Moravy, t. j. na země, okresy a obce.

Svaz se člení na:

a) Dva zemské svazy a to zemský svaz zemědělství a lesnictví pro Čechy a zemský svaz zemědělství a lesnictví pro Moravu (dále zvané »Zemské svazy«).

b) Okresní spolky zemědělství (dále zvané »Okresní spolky«).

c) Místní spolky zemědělství a lesnictví (dále zvané »Místní spolky«).

Ad a). K ulehčení úkolů přikázaných Zemským svazům Svaz zřídil pro obvod několika politických okresů, se souhlasem ministra zemědělství a lesnictví, pobočky Zemského úřadu (Außenstelle). V Čechách bylo zřízeno 10 poboček, na Moravě 5. Tyto vykonávají činnost jménem Zemského svazu v mezích působnosti na ně Zemským svazem přenesené, nejsou však samostatnou organizační složkou Svazu. Při jejich zřizování jest brán zřetel k zvláštním hospodářským poměrům jednotlivých oblastí.

Ad b). Okresní spolek má býti zřízen v každém politickém okresu.

Ad c). Místní spolek má býti zřízen v každé politické obci. Vyžadují-li toho okolnosti, může býti zřízen pro několik obcí jeden Místní spolek.

Pobočky byly zřízeny v Čechách v Praze, Plzni, Klatovech, Budějovicích, Táboře, Kladně, Hradci Králové, Pardubicích, Kolíně, Jičíně a na Moravě v Brně, Jihlavě, Moravské Ostravě, Uherském Hradišti a Olomouci.

Sídlo Svazu.

Sídlem ústředního Svazu jest Praha, kde sídlí též Zemský svaz pro Čechy. Zemský svaz pro Moravu sídlí v Brně. Sídlem okresních spolků jsou města, která jsou sídlem okresních hejtmanství.

Orgány Svazu.

Z povahy Svazu jako právnické osoby vyplývá, že může jednati jen svými orgány. Jak Svaz, tak i jeho složky, mají každý vlastní orgány a to předsednictvo a výbor. V Místních spolcích, zejména v obcích s malým počtem obyvatel, výbor může býti nahrazen shromážděním členů.

Předsednictvo (ústředního) Svazu skládá se z předsedy a dvou dalších členů. Jmenuje a odvolává je ministr zemědělství a lesnictví. Předseda vede běžné záležitosti Svazu. Věci přesahující tento rámec, zejména jmenování nebo odvolání orgánů Svazu a jeho složek (výboru Svazu, předsednictev a výborů Zemských svazů a předsednictev okresních spolků) mohou býti tudíž vyřizovány jen za souhlasu celého předsednictva. Nynějším předsedou Svazu jest ministr zemědělství a lesnictví Adolf H r u b ý.

Výbor Svazu skládá se z třiceti členů. Tři členové musí býti z řad vnučených správců zemědělských a lesnických podniků ustanovených podle vládního nařízení ze dne 21. března 1939, č. 87 Sb. o správě hospodářských podniků a o dozoru nad nimi nebo z odpovědných vedoucích hospodářských podniků sloužících zemědělství, ovocnářství, vinařství, zelinářství, lesnictví, rybníkářství a včelařství nebo vrchních vedoucích několika takových podniků jsoucích ve vnučené správě. Volbu těchto osob provádí pozemkový úřad pro Čechy a Moravu.

Výbor Svazu jest jmenován předsednictvem Svazu za souhlasu ministra zemědělství a lesnictví.

Předsednictva Zemských svazů jsou rovněž tříčlenná, jmenuje a odvolává je předsednictvo Svazu se souhlasem ministra zemědělství a lesnictví. Zemský prezident jest oprávněn navrhovati pro jmenování jednoho ze dvou dalších členů předsednictva Zemských svazů (t. j. kromě předsedy).

Výbor Zemského svazu pro Čechy jest patnáctičlenný, pro Moravu dvanáctičlenný. Vždy dva členové musí býti z řad vnučených správců ustanovených podle vládního nařízení č. 87 Sb. z r. 1939, nebo odpovědných vedoucích nebo vrchních vedoucích hospodářských podniků sloužících zemědělství, ovocnářství, vinařství, zelinářství, lesnictví, rybníkářství a včelařství, jsoucích ve vnučené správě. Zemský úřad jest zastoupen ve výboru jedním členem, kterého sám jmenuje. Jmenování, případně odvolání členů Zemských výborů provádí předsednictvo Svazu se souhlasem ministra zemědělství a lesnictví na návrh předsednictev Zemských svazů.

Podle stejného vzoru jsou orgány okresních spolků. Tříčlenné předsednictvo jmenuje a odvolává předsednictvo Svazu se souhlasem ministra zemědělství a lesnictví k návrhu předsednictev Zemských svazů. Okresní hejtman jest však oprávněn navrhovati pro jmenování jednoho ze dvou dalších členů předsednictva (t. j. kromě předsedy).

Výbory okresních spolků skládají se z 9 osob. Jsou jmenovány Zemskými svazy na návrh předsednictev okresních spolků.

Orgány Místních spolků jmenují a odvolávají předsednictva Zemských svazů k návrhu předsednictev Okresních spolků. Podrobnější ustanovení budou obsahovati stanovy Svazu.

Vedoucí poboček Zemských svazů jmenuje a odvolává Svaz (předsednictvo) se souhlasem ministra zemědělství a lesnictví.

Funkcionáři a zaměstnanci.

Funkcionáři Svazu a jeho složek budou ustanovováni z řad zemědělského lidu. Vykonávají své úřady jako funkce čestné, tudíž bez nároku na plat kromě náhrady hotových výloh. Stejnou povahu mají úřady vedoucích poboček Svazu. Tím se liší funkcionáři od zaměstnanců Svazu a jeho složek.

Zaměstnanci Svazu jsou jednak ve veřejnoprávním, jednak v soukromoprávním služebním poměru. Podrobnosti upraví služební a platový řád, který bude vydán se souhlasem ministrů zemědělství a lesnictví, vnitra, hospodářství a práce a ministra financí. Systemisace služebních míst vyžaduje schválení ministra zemědělství a lesnictví v dohodě s ministrem financí. V rámci systemisace zaměstnance ustanovuje, překládá, povyšuje a propouští předsednictvo Svazu. K ustanovení, povýšení, přeložení a propuštění zaměstnanců s úplným vysokoškolským vzděláním ukončeným úspěšným výkonem předepsaných zkoušek, nebo s úplným středoškolským vzděláním doplněným úspěšným výkonem zvláštní odborné zkoušky jest třeba souhlasu ministra zemědělství a lesnictví. Předsednictvo Svazu může pověřiti předsednictvo Zemského svazu právem ustanovovati, povyšovati, překládati a propouštěti zaměstnance s úplným středoškolským nebo vyšším vzděláním.

Úkoly Svazu.

Vládní nařízení o organizaci zemědělství a lesnictví v Čechách a na Moravě č. 294/1942 Sb. stanoví úkoly Svazu takto:

1. Podporovati zemědělskou výrobu v Čechách a na Moravě. Podpora lesní výroby jest svěřena zvláštním orgánům podle lesních zákonů.
2. Hájití zájmy zemědělského a lesnického stavu.

Svaz jest organizace selské samosprávy. Podle zásady: prospěch obecný má předcházeti prospěchu jedince, má dbáti zájmů zemědělství a lesnictví jako celku, nikoliv výhradního prospěchu jen jednotlivých zájmových skupin nebo dokonce sobeckých zájmů jednotlivců. Zájmů jednotlivých skupin může býti dbáno jen pokud neodporují zájmu celku. Činnost Svazu bude proto ovládána duchem součinnosti a pospolitosti. Vedle ochrany zájmů stavovských má Svaz důležité úkoly národohospodářské. Hlavním úkolem jest péče o zemědělskou výrobu. Na úspěchu výrobní bitvy, t. j. zvýšení zemědělské produkce, jest odvislé zabezpečení výživy českomoravského prostoru. K dosažení těchto úkolů bude Svaz jak rolníkům tak i všem ostatním členům všemožně napomáhati. Bude raditi, vésti a zemědělci práci usnadňovati, aby viděl v něm vždy dobrého a ochotného přítele a ochránce. Rolníkova práce musí býti zlepšena tak, aby s vynaložením menšího nebo stejného úsilí bylo dosaženo lepší sklizně a většího výnosu. Hodnotnějších výsledků bude možno jistě dosíci zshodárněním a zdokonalením provozu rolnických podniků. V tomto směru bude pokračováno v tradici zemědělských rad a různých pokusnických institucí. Nemenším úkolem bude ochrániti rolníka od škod často vznikajících nezaviněnou neznalostí předpisů. Rolník ve shonu práce často nemá času k důkladnému studiu stále se měnících a nemálo složitých hospodářských nařízení. Popularisace právních předpisů jest tudíž jedním z nejdůležitějších úkolů Svazu. Vedle těchto úkolů, spíše rázu hospodářského, má též důležité úkoly kulturní a sociální. Musí býti nositelem osvěty venkova a dále musí se starati o jeho sociální zabezpečení a o zabezpečení výsledků jeho práce. Tyto úkoly Svazu mají povahu veřejnoprávní, z čehož vyvěrá zvláštní právní postavení (na př. osvobození od daní a poplatků, dozorcí právo protektorátní správy atd.).

Jak se hradí náklady na Svaz.

K plnění svých úkolů potřebuje Svaz příjmy. Správní náklady Svazu budou hrazeny tímto způsobem:

1. Členskými příspěvky.
2. Příspěvky Protektorátu Čechy a Morava.
3. Ostatními příjmy jako taxy, pokuty, event. příjmy z vlastního jmění.

Členskými příspěvky, jak bylo řečeno v rozhlasovém projevu pana ministra zemědělství, nebude zemědělské podnikání neúměrně zatíženo. Náklad na novou organizaci vrátí se jako rentabilní investice ve formě zvýšené a zlepšené výroby, takže rolník nesmí na něj pohlížeti jako na zatěžující daň, nýbrž jako na pojistnou premii.

Členské příspěvky vybírají se zásadně jako přírážky k dani pozemkové. Tím jest velmi usnadněno, zlevněno a zjednodušeno jejich vybírání. Daň pozemková byla volena proto, že během doby nebyla zvýšena, takže poplatníka nejméně zatěžuje. Členskou přírážku k dani pozemkové neplatí však pouze členové Svazu, nýbrž vybírá se také od poplatníků, kteří nejsou členy Svazu, tudíž od všech držitelů pozemkové dani podrobených pozemků, zapsaných nebo zaznamenaných do pozemkového katastru (§ 95 zák. o př. d. a vyhláška (II) ministra zemědělství a lesnictví ze dne 25. ledna 1943, č. 21 Sb.). Držitelé, pachtýři a jiní uživatelé nemovitostí (rolí, luk, pastvin, lesů a rybníků, jakož i půdy použité k výrobě ovoce, zeleniny, vinných hroznů, ovocných a okrasných stromů, květin, ochranných a léčivých rostlin, tabáku, květinových a zeleninových semen), kteří jsou členy Svazu, jsou povinni částečně nahraditi daňovým poplatníkům svazovou přírážku podle klíče, který bude stanoven příspěvkovým řádem. Naproti tomu touto přírážkou nejsou postíženi ti členové Svazu, kteří neplatí pozemkovou daň. Členské příspěvky těchto členů budou stanoveny ve zvláštním příspěvkovém řádu, který vydá Svaz se souhlasem ministrů zemědělství a lesnictví a financí a nejvyššího úřadu cenového. Příspěvkový řád bude uveřejněn v Úředním listě.

Pro vyměrování, předpisování, vybírání a vymáhání přírážek k pozemkové dani platí přiměřeně všeobecná ustanovení o dani pozemkové a o přírážkách k této dani, výjma ustanovení o přírážkách obecních (§§ 231 a násl. zák. o př. d.). Přírážka bude vyměrována berními správami a vybírána berními úřady počínajíc rokem 1943 zároveň s daní pozemkovou. Kromě cit. ustanovení §§ 231 a násl. zák. o př. d. řídí se svazová přírážka §§ 5 až 7 zákona ze dne 15. června 1927, č. 77 Sb. o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy, ve znění vyhlášky ze dne 6. června 1935, č. 122 Sb., a vládního nařízení ze dne 6. února 1937, č. 19 Sb. Neplatí však ustanovení o obecních přírážkách k pozemkové dani, které vybírají obce podle § 5, odst. 1 cit. nař. Výše sazby svazové přírážky bude stanovena každoročně nejpozději do konce ledna na návrh Svazu ministrem zemědělství a lesnictví v dohodě s ministrem financí a nejvyšším úřadem cenovým. Sazba bude vyhlášena v Úředním listě. Podle vyhlášky ministra zemědělství a lesnictví ze dne 28. ledna 1943 (Úřední list čís. 23 ze dne 29. ledna 1943) výše příspěvků Svazu, vybíraných přírážkou k dani pozemkové, činí pro rok 1943 100 % této daně.

Členské příspěvky, které nebudou vybírány jako přírážky k pozemkové dani, mohou býti vymáhány politickou exekucí na základě výkazu nedoplatků potvrzeného Svazem. Výkaz nedoplatků, aby mohl býti exekučním titulem,

musí ovšem vyhovovati předpisům nařízení č. 8/1928 Sb., zejména má obsahovati doložku vykonatelnosti. Jest sporné, lze-li vésti podle takového výkazu též exekuci soudní (viz čl. VI. zák. č. 130/1930 Sb.); bylo by třeba výslovného zákonného ustanovení. Tato otázka jest důležitá při vymáhání pořádkových pokut uložených Svazem.

Právo dohledu protektorátní správy.

Poněvadž Svaz plní úkoly veřejnoprávní a jeho náklady z části jsou hrazeny z veřejných prostředků, jest vyhrazeno protektorátní správě obsáhlé právo vlivu na ustanovování jeho orgánů a právo dozoru nad jeho hospodářstvím. Tato práva přísluší poněvíc do oboru ministerstva zemědělství a lesnictví.

V jednotlivostech vykonává protektorátní správa vůči Svazu tato oprávnění:

I. Ministr zemědělství a lesnictví:

a) jest zmocněn vydati bližší předpisy o výstavbě a úkolech Svazu, o ustanovování jeho orgánů a o tom, které organizace jsou vyňaty ze Svazu;

b) vykonává podstatný vliv na ustanovování členů orgánů Svazu a jeho složek a to:

1. jmenuje a odvolává členy předsednictva Svazu,

2. dává svůj souhlas k jmenování výboru Svazu, předsednictev a výborů zemských svazů, předsednictev okresních spolků,

c) vykonává vliv na organizaci Svazu:

1. pobočky zemských svazů mohou být zřízeny jen s jeho souhlasem;

2. jest zmocněn dosavadní zemědělské organizace včleniti do Svazu, k němu přičleniti, převésti do veřejné správy, zrušiti je, sloučiti, či nově zřídit a předsevzítí všechna opatření s tím související. Dále jest oprávněn měniti stanovy nebo společenské smlouvy zemědělských a lesnických organizací a zařízení a určití způsob ustanovování jejich orgánů. Zmíněné organizace mohou do 31. prosince 1943 předsevzítí jen majetkoprávní opatření náležející k běžnému vedení hospodářství (§ 14, odst. 1 vlád. nař. č. 294/1942 Sb. ve znění vlád. nař. z 31. prosince 1942, č. 426 Sb.). Majetkoprávní dispozice přesahující tento rámeček nebo opatření zvláštní důležitosti mohou být učiněna jen se svolením ministra zemědělství a lesnictví. Těmito opatřeními rozumí se zvláště zcizení, zatížení, nájem a pronájem jejich jmění nebo části jmění. K ochraně majetkoprávních zájmů Svazu ministr zemědělství a lesnictví byl oprávněn do 31. prosince 1942 vyžádati si od vedení těchto organizací a zařízení zprávy o majetkoprávních opatřeních, která předsevzaly v době od 25. srpna 1942 do 31. prosince 1942 a doklady o stavu jejich jmění. Ku provedení potřebných majetkoprávních jednání může zřídit zvláštního zástupce jmění zrušených nebo včleněných organizací.

d) Vykonává vliv na ohraničení působnosti Svazu:

1. Může v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady přenést na Svaz určité úkoly veřejného zájmu směřující ku zvýšení zemědělské výroby a sociální, osvětové a hospodářské podpory zemědělského a lesnického stavu,

2. jest zmocněn za účelem ohraničení příslušnosti zemědělské a lesní veřejné správy od působnosti Svazu měniti organizaci veřejné správy zemědělské a lesní, zejména převésti na Svaz úkoly dosud touto správou obstarávané. Současně mohou být převedeni i zaměstnanci, kteří dosud tyto úkoly obstarávali (vládní nařízení č. 379/1938 Sb. ve znění nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě ze dne 30. prosince 1940 Věst. ř. prot. str. 7 z r. 1941).

e) Souhlasu ministra zemědělství a lesnictví jest třeba k ustanovení, povýšení, přeložení a propuštění zaměstnanců s úplným vysokoškolským vzděláním nebo s úplným středoškolským vzděláním, doplněným výkonem zvláštní odborné zkoušky.

f) V dohodě s ministrem financí a nejvyšším úřadem cenovým každoročně stanoví sazbu svazové přírážky k dani pozemkové.

g) Spolu s ministrem financí a nejvyšším účetním kontrolním úřadem přezkoumává rozpočet a účetní uzávěrku Svazu. Předsednictvo Svazu jest povinno za tím účelem každoročně předkládati ministru zemědělství a lesnictví nejpozději do 30. června rozpočet Svazu na příští rok a nejpozději do 30. dubna účetní uzávěrku za uplynulý rok. Ministr zemědělství a lesnictví po jejich přezkoušení zašle do dvou měsíců po jednom vyhotovení ministru financí a nejvyššímu účetnímu kontrolnímu úřadu.

h) Ministr zemědělství a lesnictví v dohodě s ministrem financí dává souhlas k nabytí, zcizení a zatížení nemovitostí a uzavření zápůjček Svazem.

i) Ministr zemědělství a lesnictví jest oprávněn navrhovati zavedení trestního řízení okresním úřadem pro správní přestupky proti osobám, které by úmyslně nebo z hrubé nedbalosti překročili příkazy nebo zákazy obsažené v předpisech o Svazu zemědělství a lesnictví, pokud jsou pod trestní sankcí.

II. Zemští presidenti:

1. Jsou oprávněni navrhovati jednoho ze dvou dalších členů předsednictev zemských svazů,

2. jmenovati jednoho člena výboru zemských svazů,

3. zemské svazy jsou povinni zpravovati je předem o všech opatřeních zásadních a ovšeoobecné povahy.

III. Okresním hejtmanům přísluší tatáž oprávnění vůči předsednictvu a výboru Okresních spolků, jaká příslušejí zemským presidentům vůči Zemským svazům.

Včlenění dosavadních organizací.

Svaz jest jedinou zemědělskou stavovskou organizací. Jeho účelem jest odstraniti ku prospěchu celku dosavadní organizační roztráštěnost celé řady často navzájem se potírajících spolků, jednot atd.

Dnem 1. prosince 1942 byly včleněny česká zemědělská rada v Praze, česká zemědělská rada v Brně a německá zemědělská rada v Brně. Tímto dnem přešla na Svaz veškerá oprávnění, práva a závazky jim příslušející. Sukcesse týká se především jejich jmění, k němuž počítají se také pozemky a zařízení ve vlastnictví zemí Čech a Moravy, které tyto užívaly. Při výstavbě nové organizace jest význačná role působnosti příkázána ministru zemědělství a lesnictví, který může dosavadní zemědělské a lesnické organizace a zařízení přizpůsobiti nové a jednotné organizaci zemědělské. Za tím účelem jest zmocněn k těmto opatřením:

1. Může dosavadní zemědělské organizace včleniti do Svazu, čímž zaniká jejich další existence, rovněž může je úplně zrušiti, sloučiti s jinými nebo převésti do veřejné správy. Současně může určit, že jmění organizací, které byly přiděleny ke Svazu nebo zrušeny, přechází na Svaz.

2. Může však takové organizace zachovati v rámci Svazu tím, že je k němu přičlení, čímž zachovají svoji existenci.

3. Dále může zemědělské a lesnické organizace nově vytvořiti.

4. U existujících organizací, které budou zachovány, případně ke Svazu přičleněny, může měniti stanovy nebo společenské smlouvy, nebo též vydati pro ně nové stanovy; dále může nově upravit způsob ustanovování a odvolávání jejich vedení (správy).

Toto organizační přebudování zemědělství má důležité účinky právní, zejména na poli majetkoprávním. Tyto účinky jsou:

a) Jmění těch organizací a zařízení, které byly včleněny do Svazu nebo byly zrušeny, přechází na Svaz a to okamžikem doručení výměru ministra zemědělství a lesnictví o včlenění. Jejich jmění nemůže však býti dříve sloučeno se jměním Svazu, dokud nebudou z tohoto jmění uspokojeni nebo alespoň zajištění věřitelé včleněné organizace nebo zařízení. Svaz ručí za dluhy takto zaniknuvší organizace nebo zařízení jen do výše jmění na Svaz převedeného (zásada ručení dědiců přihlásivších se cum beneficio inventarii). Za účelem uspokojení věřitelů včleněné nebo zrušené organizace provede se zvláštní řízení. Bude nutno event. použití zásad řízení konkursního. Nařízení č. 375/42 Sb. má některé předpisy o likvidaci.

Likvidaci provede zástupce zřízený ministrem zemědělství a lesnictví k ochraně majetkoprávních zájmů Svazu [§ 13, písm. c), nař. č. 375/42 Sb.]. Týž jest povinen třikrát (v časových odstupech nejméně jednoho týdne) uveřejniti v Úřed. listě oznámení o včlenění organizace nebo zařízení. Vyhláška musí obsahovati výzvu k věřitelům včleněné organizace, aby přihlásili své pohledávky do lhůty tří měsíců počínající dnem třetí vyhlášky v Úředním listě. Současně musí vyzvati doporučenými dopisy známé věřitele, aby přihlásili své pohledávky. Přihlášky dlužno podati u shora uvedeného zástupce nebo orgánu Svazu pověřeného likvidací. Pohledávky věřitelů, kteří se nepřihlásili, jakož i pohledávky sporné nebo dosud nesplatné, uloží se u soudu.

b) Nařízení č. 375/42 Sb. upravuje též poměry zaměstnanců zrušených nebo včleněných organizací a zařízení. Svaz jednak tyto zaměstnance může převzít, jednak, pokud je nepřevzme, hradí jejich služné až do skončení služebního poměru, nejdéle však do 30. června 1943. Nařízení má ustanovení o pensijních nárocích těchto zaměstnanců a o vyplácení odbytného. Rovněž jsou stanoveny nároky činovníků těchto organizací, kteří nejsou zaměstnanci.

Ministr zemědělství a lesnictví, za účelem zajištění majetkoprávních zájmů Svazu, které vyplývají ze včlenění organizací a z převedení jmění včleněných nebo zrušených organizací a zařízení na Svaz, může učiniti tato opatření:

1. do 31. prosince 1942 mohl si vyžádati od vedení organizace zprávy o majetkoprávních opatřeních, která předsevzala po 25. srpnu 1942 a doklady všeho druhu o stavu jmění (vlád. nařízením č. 426/1942 Sb. bylo právo ministra zemědělství a lesnictví k takovému opatření patrně prodlouženo do 31. prosince 1943, ač to v něm není výslovně řečeno);

2. zřídit zástupce tohoto jmění, o němž jest již shora zmínka.

Až dosud byly do Svazu včleněny kromě zemědělských rad tyto organizace: Zemědělská jednota, Ústřední jednota řepařů, Svaz velkostatkářů, Svaz statkářů a nájemců, Ústřední sdružení českých zemědělců a Národní svaz katolických zemědělců v Brně.

Stanovy.

Vnitřní poměry Svazu budou upraveny stanovami, které vydá Svaz se schválením ministra zemědělství a lesnictví a uveřejní je v Úředním listě. Dnem této publikace nabudou účinnosti. Stanovy upraví podrobnosti organizace a meze působnosti jednotlivých orgánů. Nařízení č. 375/1942 Sb. odkazuje úpravě stanov podrobná ustanovení o zřízení výborů Místních spolků, o právu stížnosti a řízení o stížnosti proti rozhodnutí nebo opatřením výboru Svazu a všech orgánů jeho složek.

Osvobození od veřejných daní a dávek.

Poněvadž Svaz plní úkoly veřejnoprávní, požívá v mezích plnění těchto úkolů osobního osvobození od zvláštní daně výdělkové, ode všech kolků a poplatků, od dávek za úřední úkony ve věcech správních a od jiných veřejných dávek. Poplatkový ekvivalent byl zrušen s účinností od 1. ledna 1943 vládním nařízením ze dne 16. prosince 1942, č. 412 Sb., jest proto ustanovení druhého odstavce § 11 vládního nařízení č. 294/1942 Sb. o osvobození Svazu a jeho složek od tohoto poplatku nyní bezpředmětné.

Z právních a úředních jednání, nutných ku provedení vládního nařízení č. 294/1942 Sb. nevybírají se daně, kolky, poplatky a veřejné dávky.

Trestní sankce.

Ustanovení o nové zemědělské organizaci obsahují též účinné trestní sankce:

1. Správního přestupku dopouští se ten, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti překročí příkazy nebo zákazy stanovené nařízením č. 294/1942 Sb., předpis vydaný podle § 10 cit. nař. (včlenění zemědělských organizací atd.), nebo jiného nařízení vydaného ministrem zemědělství a lesnictví. Tyto přestupky trestají okresní úřady k návrhu ministra zemědělství a lesnictví. Způsob trestu jest pokuta do 100.000 K nebo vězení do jednoho roku. Je-li uložena peněžitá pokuta, musí býti pro případ její nedobytnosti současně uložen náhradní trest vězení do 1 roku.

2. Také Svaz může plnění svých nařízení vynutiti trestní sankcí. Trestným stává se, kdo úmyslně nebo z nedbalosti překročí nařízení vydaná Svazem. Svaz může provinivším se členům uložit pořádkovou pokutu do 100.000 K. Pořádkové pokuty vymáhají se politickou exekucí na základě výkazu potvrzeného Svazem.

Stížnost.

Pamatováno jest též na právo stížnosti do rozhodnutí a opatření svazových orgánů. Proti rozhodnutím a opatřením předsednictva Svazu lze podati stížnost do 15. dnů od jeho doručení k ministrovi zemědělství a lesnictví. Stížnost má odkladný účinek. Podrobnosti upraví stanovy, zejména kde má býti stížnost podána (patrně u svazu, který ji předloží s příslušnou zprávou ministrowi zemědělství a lesnictví), kdo je k jejímu podání legitimován, jaké řízení se o stížnosti zavádí atd.

Úprava práva a řízení o stížnosti proti rozhodnutím a opatřením jiných orgánů Svazu a jeho složek jest rovněž, jak již shora řečeno, vyhrazeno stanovám.

Stížnost k nejvyššímu správnímu soudu proti rozhodnutím a opatřením vydaným podle vládního nařízení č. 294/1942 Sb. a vládního nařízení č. 375/1942 Sb., jakož i dalších nařízení podle nich vydaných, není přípustná.

Rovněž jest vyloučeno domáhati se škody, která snad vznikne provedením těchto předpisů. Taková náhrada se neposkytuje.

Stojíme teprve na počátku organizačního úsilí o vybudování zemědělské rodiny na nových základech. Nová jednota zemědělců musí býti každému pracovníku na půdě bezpečnou záštitou a oporou v nouzi, rádcem v práci a vůdcem k úspěchu. V nové organizační bude však nutno ještě mnoho vykonati, neboť dosud jsou dány teprve základy budovy. Při tom budou důležitou oporou zkušenosti nabyté v říšskoněmecké organizační zemědělství.

Josef Havelka:

ROZHODNUTÍ OBCÍ PODLE VLÁD. NAŘ. ČÍS. 177/41 SB. JAKO EXEKUČNÍ TITULY VYKONATELNÉ SOUDNÍ EXEKUCÍ.

Podle ustanovení § 12, odst. 4 vládního nařízení ze dne 26. února 1941, č. 177 Sb. o zvláštních opatřeních obcí v bytové péči (dále stručně citovaného »nař.«), jehož účinnost byla vládní nař. z 8. ledna 1943, č. 11 Sb., prodloužena bez časového omezení, jsou pravoplatná rozhodnutí obcí vydaná podle tohoto nařízení vykonatelná soudní exekucí. Představují tedy exekuční tituly, které sluší zahrnouti pod ustanovení § 1, čís. 10 ex. ř., neboť jsou to rozhodnutí správních úřadů o soukromoprávních nárocích. Vládním nařízením č. 177/41 Sb. byla na určité politické obce (§ 16 nař.) přenesena působnost správních úřadů v oboru bytové péče, kterou dosud podle opatření Stálého výboru č. 288/38 Sb. vykonávaly okresní úřady. Ukládajíc vlastníkům domů určité povinnosti a určitá nikoliv nepatrná omezení volné dispozice s byty, jedná politická obec v oboru této přenesené působnosti jako svrchovanost nadaný subjekt, jako úřad. Rozhoduje o zrušení (§ 5, odst. 1 nař.) ba dokonce i o vzniku (§ 5, odst. 2, § 10, odst. 1 nař.) nájemních smluv, tedy právních poměrů po výtce soukromoprávních. Právem proto věleňujeme tato rozhodnutí pod řečené ustanovení ex. ř. a nelze v nich spatřovati nový, zvláštní druh exekučních titulů soudních.

Po formální stránce jsou tato rozhodnutí správními akty, jež soud po hmotněprávní stránce nemůže přezkoumávati. Nedostatku řízení (správ-